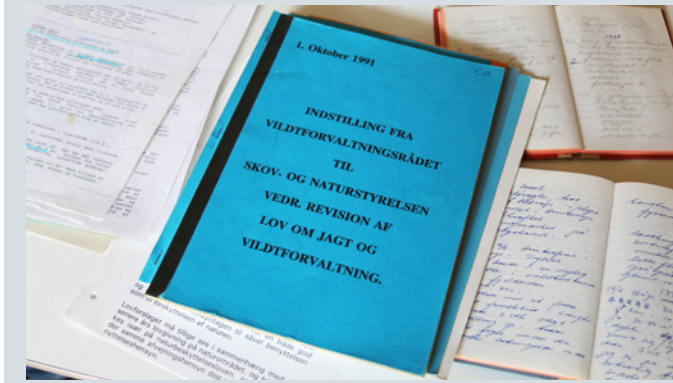

Køkkenbordsforliget

I de kommende numre af Jæger vil vi sætte fokus på den nyere danske jagthistorie. Her er det såkaldte køkkenbordsforliget den helt centrale begivenhed.

Det er i forbindelse med køkkenbordsforliget, at fagligheden i vildtforvaltningen for alvor kommer i højsædet. Det er i forbindelse med køkkenbordsforliget, at jægerne og de øvrige grønne interesseorganisationer lærer at samarbejde. Der er i forbindelse med køkkenbordsforliget, at jagten bliver fremtidssikret, og at de jagtkritiske røster i samfundet forstummer.

KØKKENBORDSFORLIGET DEL 2:

Fra strid til forbrødring

I slutningen af 80'erne blev der valgt nye formænd for DOF og Landsjagtforeningen af 1923. Det betød, at de to organisationer for første gang nogensinde fik skabt et tillidsfuldt samarbejde.

Tekst og foto: Kim Lykke Jensen

ØVRIGT: Telefonen ringer i parcelhuset på Skrænten i Sevel hos den nye formand for Dansk Ornitologisk Forening. Vi er i begyndelsen af august måned 1988.

– Det er Christian Hjorth.

Det er den ligeledes nyvalgte formand fra Landsjagtforeningen af 1923, Kristian Raunkjær, der er i røret.

– Der havde i mange år været krig mellem ornitologerne og jægerne. Opringningen viste sig at blive indledningen til et af de mest fantastiske samarbejder og venskaber, som man kunne tænke sig, fortæller Kristian Raunkjær i dag.

Formandsskift

I 1988 vælger både ornitologernes formand, Lorenz Ferdinand, og Landsjagtforeningens formand, Frede Petersen, at træde tilbage fra deres poster. Begge formænd var store personligheder, men var også kendt for at være meget kontante i deres udmeldinger – og generelt meget lidt pragmatiske. Op gennem tiden havde fronterne været trukket meget skarpt

Gustav Rønholt, daværende formand i Dansk Jagtforening. Foto: Bjarne Lüthcke, Ritzau Scanpix.

op mellem de to organisationer.

Jægerne blev gennem 70'erne og 80'erne mere og mere marginaliserede i forhold til de øvrige grønne organisationer, men også i forhold til magthaverne på Christiansborg og befolkningen.

Desuden havde de tre jagtforeninger også svært ved at blive enige om ret mange ting.

Tilsammen betød det manglende samarbejde og den store uro på området, at jagtloven i 1982 endte med at blive et stort nederlag for jægerne. Hverken Vildtforvaltningsrådet eller det daværende Jagtråd kom til at spille nogen rolle i forbindelse med det lovforberedende arbejde. Det gjorde især DOF og DN imidlertid – takket være en målrettet jagtkritisk lobbyindsats over for politikerne og en kampagne rettet mod den brede offentlighed.

Fra Christiansborgs side havde man forestillet sig, at Vildtforvaltningsrådet efter jagtlovsvedtagelsen kunne være stedet, hvor skårene blev klinket, og her, hvor man fremover kunne arbejde konstruktivt på tværs af organi-

sationerne, men sådan fungerede det ikke:

– Det var, som om rådets medlemmer kun mødtes for at skændes. Der var især meget store sammenstød mellem Landsjagtforeningen og DOF, men de to store jagtforeninger i rådet var også meget uenige. Der var virkelig kold luft dengang, husker den tidligere formand for Dansk Strandjagtforening, Jørgen Vesterdahl, der dengang var medlem af Vildtforvaltningsrådet.

Kristian Raunkjær og Christian Hjorth blev begge valgt som formænd i 1988.

Lone Dybkjær (R) blev miljøminister i 1988, og hun besluttede senere, at der skulle laves en gennemgribende jagtlovsrevision. Og i 1989 blev Vildtforvaltningsrådet også overflyttet fra Landbrugsministeriet til Miljøministeriet.

Nye tider

Embedsmændene og politikerne var i sagens natur ikke tilfredse med, at de forskellige grønne organisationer ikke kunne finde ud af at samarbejde.

– Lige efter at jeg var blevet valgt som formand, holdt jeg møder med de forskellige partiers ordførere. I den forbindelse sagde Steen Gade (SF) til mig, at hvis jeg kunne formå at få Vildtforvaltningsrådet til at komme med samlede indstillinger, ville de give fuld opbakning til disse. Han mente også, at de andre partier i Folketinget ville have den samme holdning. Det var også de tanker, jeg på forhånd selv havde gjort mig. Derfor tog jeg kontakt til ornitologerne, som dengang var vores hovedfjende, fortæller Kristian Raunkjær. Han ringede som nævnt til ornitologernes formand. De to aftalte at mødes.

– Raunkjær kommer på besøg her hos mig i Sevel den 3. oktober 1988, og vi går en lang, lang tur ud til syden af Flyndersø. Jeg husker lige så tydeligt, at da vi kommer derud til kanten, kommer der en fiskeørn lige henover os. Det var en stor naturoplevelse og et syn, vi begge kunne glæde os over. Vi fik snakket en masse på turen. Bagefter var han med hjemme og få stuvet hvidkål og frikadeller. Da dagen var gået, var vi enige om, at nu ville vi til at tale sammen vi to, siger Christian Hjorth.

I den kommende tid bliver der snakket rigtig meget i telefon mellem de to formænd, der hurtigt får opbygget en rigtig god relation.

Det var ved Christian Hjorths ellipseformede spisebord i Sevel, at køkkenbordsforliget fik sit navn.

En arbejdsgruppe i Vildtforvaltningsrådet begyndte på et tidspunkt at forberede sig på den nye jagtlov, blandt andet ved at indsamle inspiration fra jagtlovgivningen i andre lande. De forskellige organisationer forberedte sig internt på arbejdet. Fra flere parter forventede man, at der også i forbindelse med arbejdet med denne jagtlov ville blive mobiliseret en kampagne mod jægerne.

– Det rygtedes, at Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet ville lave en jagtgruppe. Jeg ringede til formanden for Friluftsrådet, Ole Løvig Simonsen, og foreslog, at vi i stedet skulle kigge på sagerne i fællesskab. Christian Hjorth tog kontakt til Svend Bichel fra DN med det samme ærinde. Der var tilslutning til at mødes, og kredsen omkring køkkenbordsforliget var dermed dannet, fortæller Kristian Raunkjær.

Begyndende forhandlinger

Køkkenbordsgruppen bestod af følgende personer: Svend Bichel (DN), Jane Lund Henriksen (Friluftsrådet), Christian Hjorth (DOF), Jørgen Vesterdahl (Dansk Strandjagtforening), Gustav Rønholt (Dansk Jagtforening) og Kristian Raunkjær (Landsjagtforeningen af 1923).

– Det første møde i køkkenbordsgruppen var her hos mig på Ribevej, hvor min mand fattede rundt og serverede te. Vi vidste alle, hvad opgaven var. Vi snakkede om, hvilke ting der samlede, og hvilke der skilte. Vi havde

derfor allerede efter det første møde en fornemmelse af, at vi nok skulle nå i mål. En af grundene til, at vi nåede et godt stykke allerede på det møde, var, at jeg ikke havde lavet en dagsorden på forhånd – faktisk fordi jeg på det tidspunkt ikke vidste så meget om området. Dermed kom vi vidt omkring og fik os stille og roligt snakket ind på de vigtigste emner. Der var helt klart et fundament at bygge videre på. Viljen var bestemt til stede, fortæller Jane Lund Henriksen.

Efter det møde stod det klart, at der var basis for reelle forhandlinger med henblik på at lave et forståelsespapir mellem de seks organisationer. Det betød, at de respektive baglande måtte tages i ed. Christian Hjorth skrev eksempelvis følgende til hovedbestyrelsen i DOF i marts 1989:

”DOF står ved en skillevej med vores jagtpolitik. Skal vi fortsætte den måske PR-givende kamp mod jægerne, der i øjeblikket har megen goodwill hos jagtens nye minister, eller skal vi gå ind i konstruktive drøftelser med jægerne og derfor i en periode nedtone vores synlige kamp for bedre fuglebeskyttelse i Jagtloven? Drøftelserne kan blive forpligtende, men bør så omfatte hele jagtområdet. Kan vi blive enige med jægerne i de kommende drøftelser, står vi stærkt, så valget bør være nemt.”

Det viste sig, at der var opbakning i alle organisationerne til at indgå i det forpligtende arbejde. ➤

Kristian Raunkjær, daværende formand for Landsjagtforeningen af 1923.

Svend Bichel, daværende præsident for Danmarks Naturfredningsforening.

> **Modsetninger mødes**

I perioden fra foråret 1990 og frem til den 19. februar 1991 blev der afholdt knap 10 møder i køkkenbordsgruppen. Møderne blev afholdt forskellige steder i landet, men fortrinsvist i det jyske.

– Vi fik skabt en stor tillid til hinanden og fandt ud af, at vi kunne stole på hinanden. Det, vi kom frem med i forhandlingerne, kunne vi også levere på, når det kom til stykket. Vi havde hver især et stort bagland, der skulle kunne se sig selv i det – DN havde eksempelvis 280.000 medlemmer i den periode. Som i alle andre forhandlinger gjaldt det om at skabe resultater, og det gør man nu engang nemmest ved at indgå kompromiser og bøje sig mod hinanden. Det nytter ikke noget at være fundamentalist. Min rolle i forhandlingerne var ofte at være mægler mellem DOF og jægerne, fortæller Svend Bichel, der dengang var præsident for Danmarks Naturfredningsforening – og i øvrigt jæger.

Selvom forhandlingsklimaet var godt, var det ikke ensbetydende med, at der var tale om nemme forhandlinger.

– Vi var rygende uenige på mange fronter, og der blev virkelig gået til stålet i forhandlingerne, men når vi først havde lavet en aftale, stod vi ved den. Det er også en del af det at være en dygtig forhandler, at man siger det samme udenfor forhandlingslokalet, som man gør indenfor – og det gjorde vi altid. Der var heller ikke nogen, der trynede hinanden i forhandlingerne. Kort sagt kunne vi regne med hinanden. Jeg havde et klart mandat fra mit bagland til at indgå i det arbejde, som gerne skulle give os et bedre resultat end 82-jagtloven. Historien var jo med mig, når jeg talte om vigtigheden

af et øget samarbejde og nødvendigheden af at indgå kompromiser, siger Kristian Raunkjær.

Svære kompromiser

Der var en lang række emner, der fyldte meget i forhandlingerne. Noget af det, der skilte vandene mest, var spørgsmålet om oprettelsen af et større antal reservater rundt om i landet og enkelte andre centrale punkter:

– I mine øjne var de helt store knaster reservaterne og skydefuglene. Det havde vi virkelig mange diskussioner om. Sat på spidsen mener jeg, at man kan sige, at reservaterne blev oprettet mod, at vi fredede udsætningerne, siger Svend Bichel.

Det var netop oprettelsen af de talrige fuglereservater, der var meget svære at sluge for strandjægerne.

– Jeg var meget fristet til at forlade forhandlingerne i køkkenbordsgruppen. Det var et dårligt resultat set med vores øjne. Jeg var ikke glad for det, og min hovedbestyrelse var heller ikke. Da vi var ved at være færdige med forhandlingerne, lå det i luften, at strandjagtforeningen ikke kunne få lov til at komme med i den forestående dannelse af Danmarks Jægerforbund, hvis ikke vi skrev under på køkkenbordsforliget. Derfor gjorde vi det, husker strandjagtforeningens formand, Jørgen Vesterdahl.

Hele arbejdet med en eventuel dannelse af Danmarks Jægerforbund pågik nemlig sideløbende med køkkenbordsforhandlingerne. Det var med andre ord en uhyre travl tid for de tre jagtforeningsformænd.

Fra Dansk Jagtforenings side var man klar over, at meget var på spil. Man så arbejdet i køkkenbordsgruppen som en fremtidssikring af jagten.

Det krævede, at jægerne og samfundets interesser var nogenlunde sammenfaldende. Den meget respekterede formand, Gustav Rønholt, skrev følgende i sin leder i Dansk Jagt, mens de sidste forhandlinger i køkkenbordsgruppen foregik:

”En god jagtlov er efter min mening ikke en lov, der giver jægerne frit slag. Det er et sæt regler, som udgør et effektivt værktøj i samfundets bestræbelser på at bevare naturen ... Lad os derfor få en lov, der tilgodeser den store gruppe af jægere, som er villige til at tage deres del af vort fælles ansvar for vildtets tarv og jægerne reno mmé.”

Underskriften ved køkkenbordet

I begyndelsen af 1991 faldt de sidste detaljer på plads i køkkenbordsgruppen. Resultatet blev otte maskinskrevne sider fyldt med konkrete forhandlingsresultater. I køkkenbordsforliget blev der blandt andet udstukket en retning mod flere og bedre levesteder for de vilde dyr – blandt andet gennem oprettelsen af en række reservater. Af andre centrale punkter kan nævnes forslag om følgende: indførsel af arealkrav. Indførsel af skumringsjagt på ænder og gæs. Krav om brug af hund til apportering. Forbud mod falkejagt og indsamling af mågeæg. Ophævelse af den 300 meter jagtfri zone på fiskeriterritoriet. Mulighed for at drive jagt fra skydeplatforme. En skærpelse af jagtprøven og indførsel af en obligatorisk riffelprøve. Det blev desuden foreslået, at Jagtrådet skulle nedlægges, mens Vildtforvaltningsrådet skulle styrkes.

De seks parter skrev under på køkkenbordsforliget ved Christian

Jane Lund Henriksen, Friluftsrådets repræsentant i køkkenbordsgruppen.

Jørgen Vesterdahl, daværende formand for Dansk Strandjagtforening.

Hjorths ovale spisebord i Sevel. Det var her, at forståelsespapiret fik navn- et køkkenbordsforliget.

Den 19. februar 1991 blev køkkenbordsforliget præsenteret. Danmarks Radio havde en mand på stedet og lavede et radioindslag om det utraditionelle samarbejde på tværs af de forskellige interesser. Dermed kom nyheden hurtigt ud til en bredere kreds. Samme aften var Kristian Raunkjær til et jagtforeningsmøde på Als, hvor lokalerne var fyldt til bristepunktet af jægere, som ville høre mere om forligets indhold.

Visse steder kom nyheden som en overraskelse – især hos landbruget og skovbruget, som ikke var med i køkkenbordsgruppen.

– Vi skrev jo under på forståelsespapiret hos Christian Hjorth. Papiret blev efterfølgende udsendt som en pressemeddelelse. Bagefter var jeg

flov over, at vi i det mindste ikke orienterede de andre organisationer på forhånd. Jeg fik efterfølgende også en melding fra landbrugets top, som jeg aldrig siden har glemt, siger Jane Lund Henriksen.

Hos organisationerne bag køkkenbordsforliget var man overordnet meget tilfredse med at have skabt et resultat, som ikke ret mange havde troet var muligt set i lyset af de mange års krig mellem de forskellige parter.

– Køkkenbordsforliget endte jo med et resultat, som vi alle kunne se os selv i, og som i den grad udstak retningslinjerne for en fremtidssikret vildtforvaltning. Det, at alle parter var åbne overfor dialog og lærte at forstå de andres synspunkter, var meget vigtigt. De grønne havde dengang medvind, men tiderne skifter jo. Derfor er det enormt vigtigt at have et velfungerende Vildtforvaltningsråd, der træf-

fer de rigtige – og apolitiske – beslutninger på et fagligt grundlag, vurderer Kristian Raunkjær.

Køkkenbordsforliget var nu indgået. Det markerede definitivt våbenhvilen mellem jægerne og de grønne organisationer. Herefter blev jagten mere og mere accepteret af såvel politikerne som samfund. Det arbejde, der blev udført, var samtidig en fremtidssikring af jagten.

Køkkenbordsforliget var i hus, men der manglede stadig et stykke, inden jagtloven kunne blive vedtaget. Ville landbrug og skovbrug eksempelvis bakke op om det fortsatte arbejde? Og spørgsmålet var desuden, om minister og Folketinget overhovedet ville lytte til indstillingen fra Vildtforvaltningsrådet, når det kom til stykket?

Læs mere i næste nummer af Jæger. klj@jaegerne.dk

Vidste De, at
Jagt på vore fugle og dyr gør dem så unaturligt sky, at almindelige menneskers oplevelsesmuligheder i høj grad forringes.

Når mange store dyr og fugle er så sky, at de fleste mennesker aldrig har set glædelige eller hjerte på nært hold, så skyldes det ikke, at disse dyr naturligt er sky over for mennesker. En ræv kan løbe forbi en stor flok gæs på 10-20 meters afstand, uden at de flyver op, og i andre verdensdele, hvor dyr og fugle ikke i århundreder er blevet jagtet med kvalitative skydeudrustninger, er de langt mere vildduende. Hovedparten af de store dyr og fugle, som lever i Danmark, eller som passerer landet under træsket, er på et eller andet tidspunkt blevet beskudt, og mange af dem har hjul stødende i kroppen eller andre skader efter beskydning. Derfor er det ikke så mærkeligt, at jagtbare dyr og fugle er så sky, at de forvinder, når der dukker mennesker op. Almindelige menneskers oplevelsesmuligheder forringes helt uacceptabelt på grund af den jagtlige forfølgelse af vore dyr og fugle.

Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornithologisk Forening, Friluftsrådet og den internationale Fuglebeskyttelsesorganisation (ICBP) danske sektion, som tilsammen repræsenterer flere hundrede tusinder af naturinteresserede danskere, har stillet en række forslag til ændring af disse uheldige forhold, men det foreliggende forslag til ny jagtlov indeholder ingen nævneværdige forbedringer på dette område.

Danmarks Naturfredningsforening
Dansk Ornithologisk Forening

Aktuelt 13.11.91

Vidste De, at
Jagten ved vore kyster er så intensiv, at fuglene fordrives fra store områder hele efteråret.

Omfattende optællinger af ænder, gæs og andre svømmefugle udført af Vildtbiologisk Station, Miljøministeriets Fredningsstyrelse og Dansk Ornithologisk Forening har vist, at titusindtallige skarer af svømmefugle, som opholder sig i vore lavvandede fjorde og kystnære farvande i jagtsæsonen, d.v.s. hele efteråret, fordrives fra meget store områder på grund af den intensive danske kystfuglejagt. Fuglene trænges sammen på de få og oftest små reserver. Fuglenes fourageringsmuligheder reduceres herved, og deres levevilkår forringes, så det må antages, at disse forstyrrelser er medvirkende til, at bestanden af en række vandfuglearter holdes på et unaturligt lavt niveau.

Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornithologisk Forening, Friluftsrådet og den internationale Fuglebeskyttelsesorganisation (ICBP) danske sektion, som tilsammen repræsenterer flere hundrede tusinder af naturinteresserede danskere, har stillet en række forslag til ændring af disse uheldige forhold, men det foreliggende forslag til ny jagtlov indeholder ingen nævneværdige forbedringer på dette område.

Danmarks Naturfredningsforening
Dansk Ornithologisk Forening

Aktuelt 14.11.91

Vidste De, at
120.000 danske jægere nedlægger mere end 3 millioner dyr og fugle om året.

Langt størstedelen af jagtbyttet består af standvildtarter, hvor bestanden oftere kan bære beskydningen. Denne jagtform er gennemgående velgudartet. I modsætning hertil er jagten ved vore kyster en alvorlig belastning for de skarer af trækfugle, som forår, efterår og vinter opholder sig i vore farvande og ved vore kyster. Det drejer sig om hundredestusinder af fugle fra hele Nordamerika og Nordvestasien. Det er helt afhængigt af vore fæderige lavvandede kystområder i træktion og om vinteren.

Den intensive danske kystfuglejagt, som kun kan sammenlignes med jagten på sangfugle i Frankrig og Sydeuropa, er medvirkende til, at en række arter holdes på et unaturligt lavt niveau. Dette illustreres bedst af, at så godt som hver gang en art er blevet fredet, er antallet af fugle straks steget. Dette gælder f.eks. svaner og grævinder, som af Folketingets beskyttelse var været faldt, men som efter total fredning nu er blevet almindelige danske fugle.

Sideløbende her er set det med Knogteslæn, en lille arktisk gåsart, som på mindre end 1 år efter totalfredningen i 1972 næsten femdobledes Bestand.

Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornithologisk Forening, Friluftsrådet og den internationale Fuglebeskyttelsesorganisation (ICBP) danske sektion, som tilsammen repræsenterer flere hundrede tusinder af naturinteresserede danskere, har stillet en række forslag til ændring af disse uheldige forhold, men det foreliggende forslag til ny jagtlov indeholder ingen nævneværdige forbedringer på dette område.

Danmarks Naturfredningsforening
Dansk Ornithologisk Forening

Aktuelt 14.11.91

VIDSTE DE, AT

Danmark — på trods af hvad der fra anden side påstås om jagt og jægere — er et af de mest vildtrige lande i Europa...

De danske jægere via den årlige jagtregistrering er de eneste borgere i dette land, der direkte betaler for oprustning eller genskabelse af natur.

at der via jagtregistreringen i 1981 indgik langt over 16 mill. kroner til Jagtforening, hvis midler bl.a. bruges til pleje og drift af 79 vildtreservater, der omfatter over 100.000 ha. dansk land og vand,

at fugle og dyr også inden for grænserne af disse reservater har en helt naturlig skydd overfor mennesker og at der findes mange eksemplarer på, at nysgerrige og fotograferende ornithologer har fordrøvet sjældne og truede fuglearter fra ellers fredfyldte ynglepladser.

at der for Jagtforeningens midler drives en omfattende og internationalt højt anerkendt videnskabelig forskning på Vildtbiologisk Station, Kåle, der bl. a. har til formål at sik-

re, at ingen vildtart bestandsmæssigt trues af jagt,

at danske jægere i 1981 trøst og buske til gavn ikke blot for de jagtbare vildtarter men for alt levende i naturen fra insekter og padder til løkke og småfugle,

at danske jægere også i år ved siden af plantningen for vildtet vil fortsætte med at etablere kunstige søer som erstatning for de tusinder af mærgelgrave og små damme, der på grund af udviklingen i disse år forvinder fra landkortet.

at et meget betydeligt antal danske jægere helt naturligt er medlemmer af både Dansk Ornithologisk Forening og Danmarks Naturfredningsforening og derfor ikke længere stillende vil finde sig i på et helt unaturligt og usædvanligt grundlag at blive lagt for had i annoncer indrykket af de to foreninger bl.a. i denne avis!

DANSK JAGTFORENING

Krigen mellem DOF, DN og jægerne foregik også i medierne. Her ses annoncer fra Aktuelt. Udklip venligst udlånt af DOF.